

לעילוי נשמת

מרת אלישבע ע"ה בת יבלחט"א יעקב אליהו ושרה הורביץ

הבחור שמואל אלעזר ז"ל בן יבלחט"א נתן ואביבה הורביץ

מותר שלישי בשכרך

המקבל עליו לגדל בהמה של חבירו, על מנת לחלוק עם הבעלים ברווח ובהפסד, והשכר שקצב לו הבעלים על מה שטורח בחלקו, הוא שרק במה שתשביח הבהמה עד שלישי יחלקו בשווה, אבל מה שתשביח יותר משליש כולו למקבל.

ללשון ראשון של רב – אף על פי שאין וודאות שתשביח הבהמה יותר משליש, מכל מקום מאחר ששכיח שתשביח כן, **מותר** לעשות כן.

ולשמואל – מאחר שאין השכר הזה ברור, **אסור** לעשות כן, שהרי אם לא תשביח הבהמה יותר משליש, לא יקבל כלום על טרחתו, ולכן הבעלים חייב לשלם לו על הטרחה דבר ברור.

וללשון השני של רב – **אם אין למקבל בהמות אחרות, אסור** לעשות כן [מהטעם שאוסר שמואל], אבל **אם יש למקבל בהמות אחרות** שטורח בהן לעצמו, אין לו תוספת טרחה אם יטרח גם בזו שקיבל להשביח לבעלים [=גביל לתורא גביל לתורי, כלומר המגבל לשור אחד, יגבל לשני שוורים בטרחה שווה], ולכן **מותר** לו לקבל בהמה לגדלה על מנת לחלוק ברווחים, אף על פי שאינו מקבל על כך שכר בבירור.

שיעור גידול בהמות בעיסקא

המקבל עליו לגדל בהמות, ולא פירש עד כמה יגדלם, כך חיובו:

שוורים וסוסים – עד שלישי.

חמור – עד שתהא טוענת.

אתונות – עד שמונה עשרה חודש.

צאן – עד עשרים וארבע חודש.

וי"מ שעיקר הקושי בגידול הצאן הוא בשנה השניה, שהבהמה צריכה מזונות מרובים, ולכן אם המקבל רוצה לחלוק אחרי השנה הראשונה, הבעלים מעכבים, מאחר שלא התכוונו לתת לו מחצה, אלא כשיטרח לגדל גם בשנה השניה.

וי"מ שעיקר הקושי בגידול הצאן הוא בשנה הראשונה, ולכן אם הבעלים רוצים לחלוק אחרי השנה הראשונה, המקבל מעכב.

כשם שחולקים בשבח

הבהמות כך חולקים בוולדות

הוולדות של הבהמות גם הם בכלל השבח, ולכן המקבל לגדל בהמות על מנת לחלוק עם הבעלים בשבח, חולק עם הבעלים גם בוולדות.

יש מקומות שנהגו שמגדל את הוולדות של הבעלים בלא ליטול שכר על כך.

ויש מקומות שנהגו שרק זמן קצר מגדל את הוולדות של הבעלים חנם, [בהמות דקות, י"א שלושים יום, וי"א שלושה חודשים. ובהמות גסות חמישים יום], **אבל לאחר הזמן הזה, נוטל שכר על גידול הוולדות**, כלומר חולק עם הבעלים בשבח הוולדות שלהם, בשכר שמגדל להם.

שותף שחולק את השותפות שלא מדעת חבירו היו שנים שותפים בדבר ששומת חציו ידועה, כגון שהיו שותפים בעסק של מעות, ששוות במשקלם ובצורתם, **האחד חולק שלא מדעת חבירו**, כי אין כאן חשש שחלק שלא בשווה.

אבל היו שותפים בדבר שאין שומת חציו ידועה, כגון שהיו שותפים בעסק של יינות, שיש טובים יותר וטובים פחות, או שהיו שותפים בעסק של מעות שונים במשקלם ובצורתם, מאחר שצריך אומדן, לדעת מהו חצי משווי כל היינות והמעות, **אין האחד חולק שלא מדעת חבירו**.

האם הדיין מחוייב להודיע לחייב

בדין מאיזה טעם חייבו

לפירוש רבינו תם, אם יש למתחייב בדין פתחון פה כנגד הדיין, לחושדו שלא דן אותו כהלכה, יש לו להודיע לו מאיזה טעם הוא מחייבו, משום "והייתם נקיים מה' ומישראל". **וכן אם דן את החייב בכפיה, יש להודיע לו מאיזה טעם חייבו אותו**. אבל בשאר פעמים אין הדיין חייב להודיע לנידון מאיזה טעם חייב אותו.

וי"מ שלעולם אם הנידון אומר לדיין כתוב לי מאיזה טעם דנת אותי, הדיין חייב לכתוב לו, אלא שבמקום שיש חשש שיחשוד את הדיין שלא דן כהלכה, יש לדיין לפרש טעמו אפילו אם לא בקשו ממנו.

ההבדל בין השכרת מעות להשכרת כלים

אף על פי שמותר לאדם להשכיר כליו לחבירו, וליטול ממנו שכר על מה שמשתמש בכלים, אסור לאדם להשכיר מעותיו לחבירו, שישתמש בהם שימוש של כסף, כלומר שישתכר בהם, כי השכרת מעות הלוואה היא, ואינה דומה להשכרת כלים.

ושני חילוקים נאמרו בין השכרת כלים להשכרת

א. השוכר כלי צריך להחזיר את הכלי, ולא את שווי, ואם נאנס או נשבר ההפסד לבעלים, אבל המשכיר מעות, צריך להחזיר את שוויים, ואם אבדו ההפסד שלו, [נאין לשלם שכר על שימוש שכל ההפסד בו שלן]. ותוסי' כתבו שאסור להשכיר מעות אפילו אם הבעלים מקבלים עליהם אחריות האונסים, כי השוכר מקבל עליו הפסד אם יוזלו, וכל הפסד שמקבל עליו אוסר לשלם על השכירות.

ב. השוכר כלי להשתמש, התשלום הוא על הפחת של הכלי הבא על ידי השימוש, אבל השוכר מעות להוציא אותם מחזיר את שוויים המלא, ואם כן אם ישלם על השכירות, אינו משלם את מה שנפחתו, אלא על השימוש עצמו, וזה ריבית, [שמשלם לבעלים דבר שלא חסרו בו כלל].

השכרת מעות באופן של היתר

יש אופן שמותר להשכיר מעות, והוא כשאינו משכיר אותם לכך שיוכל השוכר להשתכר בהם על ידי שיוציא אותם, ויחזיר את שוויים, אלא שישתמש השוכר בהם עצמם. כגון שהיה שולחני, ורוצה להראות לאחרים שיש לו מעות, או שהיה רוצה להתלמד בהן להכיר את צורת המעות, ואחר כך יחזיר אותם בעצמם.

לא אסרה תורה אלא ריבית הבאה מהלווה למלווה פעמים שמתרבה ממונו של המלווה מחמת ההלוואה, ואין בכך איסור, והוא כשאדם אחר שאינו הלווה, משלם למלווה על מנת שילווה ללווה, כי אין איסור ריבית אלא כשהלווה משלם למלווה על ההלוואה, אבל אם אדם אחר משלם לו למלווה כדי שילווה ללווה מותר. [ובלבד שלא יחזור ויטול זאת מהלווה, כי אז נעשה שלוחו של הלווה לשלם למלווה, ואסור].

ופעמים שמתחסר ממונו של הלווה מחמת ההלוואה, ואין בכך איסור, והוא כשהלווה משלם לאדם אחר, על מנת שיבקש מהמלווה להלוות לו, ואין בכך איסור, כי התשלום הזה אינו אלא שכר על הפעולה שיעשה אותו אדם, לבקש מהמלווה להלוות, ואף על פי שהלווה חסר בכך ממון אינה ריבית, שאין איסור ריבית אלא כשהלווה משלם למלווה על ההלוואה.

מפרין על השדה

מפרין לשון "פרה ורבה". וי"ג מפריז, לשון מרחיב ומגדיל, כמו "פרזות תשב ירושלים".

השוכר שדה מחבירו בעשרה כורים לשנה, ולאחר מכן אומר לו, תן לי מאתים זוז כדי שאשביח בהם את השדה [כגון בזבל וניכוש וחרישה], ואני אשלם לך על כך מאתים זוז, ואוסיף שני כורים על העשרה הראשונים, מותר, ואין בזה משום ריבית, כאילו לווה מאתים זוז ומחזיר מאתים זוז ושני כורים, כי כל המאתים שנוטל מהמשכיר ומשביח בהם את הקרקע אינם נחשבים כהלוואה, אלא נשארים ברשות המשכיר, שהרי בהם משביח את השדה שלו, ומה שמוסיף לו לבסוף שני כורים ומאתים זוז, הוא מחמת שאחרי שהשביח את השדה, נמצא ששכר שדה מעולה ממה ששכר תחילה, ויש לו להוסיף על השכר שני כורים ומאתים זוז.

וכן הדין בכל דבר ששוכר, ונוטל ממון מהבעלים כדי להשביחו. כגון חנות ששכרה, ונטל ממון מהבעלים לצייר בה צורות, שעל ידי זה יבואו אליה אנשים. או ששוכר ספינה, ונוטל ממון מהבעלים לעשות בה כלים, שתשוט היטב.

אבל אם נוטל מהשוכר מעות, כדי להשתמש במה ששוכר, ולא להשביחו. כגון ששכר חנות, ונטל מהשוכר מעות לקנות בהם פירות למכור בחנות. או ששכר ספינה, ונטל מעות מהשוכר לקנות בהם סחורה להוליך בספינה. המעות נחשבות כהלוואה גמורה, ואסור להוסיף למשכיר בעבורם.

ספינתא אגרא ופגרא

אף על פי שאסור לאדם להשכיר כלי, באופן שהשוכר מתחייב להשיב את שווי אפילו אם יאנס או יוזל, משום שכשמקבל עליו להשיב את שווי, הרי הוא כלוה, וכשמשלם שכר על כך, הריהו משלם ריבית על ההלוואה, מכל מקום אם אין השוכר מתחייב לשלם את שווי של הכלי כפי שהוא בשעת השכירות, אלא שאם ישבר ישלם את שווי כפי שהיה קודם השבירה, מותר, כי עד שעת השבירה יש כאן שכירות גמורה, שהרי אם היה משיב את הכלי כמו שהוא, לא היה משלם את מה שנפחת אצלו מחמת השימוש, ומשעת השבירה תמה השכירות והחלה ההלוואה, שאינו נוטל עליה שכר, אלא משלם בדיוק כמה שהיה שווה קודם שעת השבירה.

ניתן לקרוא את האותיות המודגשות בלבד כסיכום קצר של הדף

להצטרף לקבוצת וואצאפ לקבלת הקבצים מידי יום לחצו על [הקישור הבא](#)

להצטרף לקבוצת טלגרם לקבלת הקבצים מידי יום לחצו על [הקישור הבא](#)